

Whitman i Wilde: el dia de la conjunció de dos astres del firmament literari

Seguint la revitalització a casa nostra del poeta Walt Whitman, arran de la publicació en català de 'Fulles d'herba', recuperem la història d'una històrica trobada entre el colós nord-americà i un jove Oscar Wilde, tot just quan el dramaturg irlandès començava a consolidar la seua excèntrica fama. Un encontre sense conseqüències literàries però que ha generat un seguit de lectures, especulacions i recreacions.

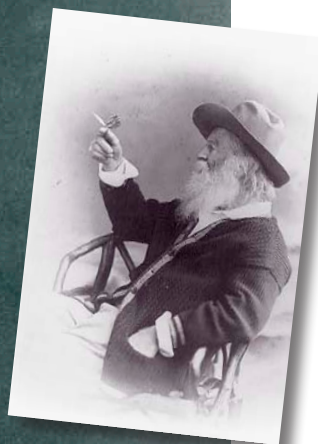
Fou l'any 1882. Walt Whitman tenia 62 anys i ja era una figura reconeguda mundialment per la publicació del monumental *Fulles d'herba*, editat en català aquest any per Edicions de 1984 amb traducció del mallorquí Jaume Pons. Oscar Wilde tenia aleshores 27 anys i una ànsia voraç de notorietat, com relata David M. Friedman en l'assaig publicat el passat mes d'octubre *Wilde in America: Oscar Wilde and the invention of modern celebrity*. Wilde començava a difondre la seua figura en cercles literaris però encara no havia lliurat les peces teatrals i literàries que el farien passar a la posteritat. Tan sols s'havia autopublicat un primer llibre de poesia que donà lloc a algunes crítiques fulminants i caricatures sarcàstiques en revistes d'humor com ara *Punch*.

Tot i això, Wilde tenia ja certa notorietat. I l'origen del viatge als Estats Units és *Patience*, una opereta escrita per Gilbert & Sullivan que era una paròdia de l'esteticisme i l'afectació que encarnaven el moviment britànic de l'art per l'art i el mateix escriptor irlandès, al qual es retrata a través del

personatge de Reginald Bunthorne. El productor de l'obra, Richard D'Oyly, planejava portar-la al nou continent, però temorós que el públic americà no identificara l'objecte parodiat, planteja a Wilde viatjar també als Estats Units per realitzar un cicle de conferències, contextualitzar l'obra amb un autèntic *esteta*. Wilde no s'hi degué pensar gaire. Com queda recollit en un dels molts llibres que ha generat aquell viatge, *Declaring his genius: Oscar Wilde in north America* (2013), de Roy Morris Jr., sembla que el dramaturg suportava molt millor que parlaren malament d'ell que no que no en parlaren.

Després d'una tortuosa travessia ("No estic exactament a gust en l'Atlàntic", va declarar), Wilde arriba als Estats Units el 3 de gener. Un grapat d'intensos dies d'atenció mediàtica a Nova York, festes i relacions públiques, fan possible que la seua primera conferència, "El renaixement anglès de l'art", en el Chickering Hall, amb capacitat per a 1.250 persones, faça penjar el cartell de no hi ha bitllets. Només fa sis dies que és en aquell país.

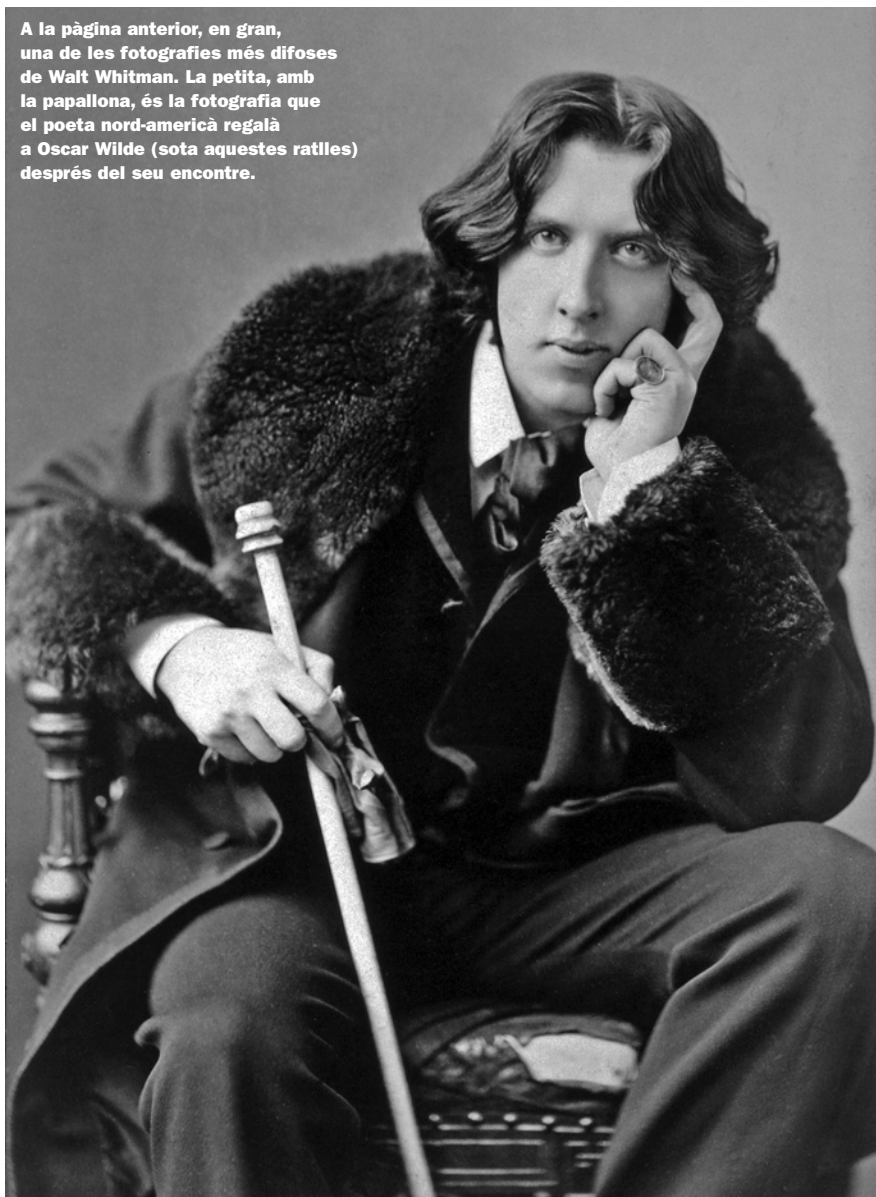

Filadèlfia era la següent destinació de la gira. Abans de mamprendre el viatge és entrevistat per un periodista d'aquella ciutat, que pregunta a Wilde quin era el poeta d'Amèrica que més admirava. "Pense que Walt Whitman i [Ralph Waldo] Emerson han donat més al món que qualsevol altre", va respondre. "Tinc esperances de trobar-me amb Mr. Whitman. L'admire intensament", insistí. I afegí alguns elogis cap a un poeta "tan universal, tan integrador". Friedman especula en el seu llibre que, probablement, fou l'agent de premsa de Wilde qui el va avisar que Whitman vivia a prop de Filadèlfia. El ben cert és que, una vegada publicades aquestes paraules en el *Philadelphia Press*, arribà una nota a l'hotel de Wilde: "Walt Whitman estarà disponible entre les dues i les tres i mitja d'aquesta vesprada i estarà molt content de veure Mr. Wilde".

Com explica Friedman, fou una trobada de contrastos, i no sols per la diferència d'edat. Wilde havia estat format en una prestigiosa universitat mentre que Whitman deixà l'escola a 11 anys. L'irlandès era un esnob, algú que gaudia de la roba extravagant, d'una imatge hiperbòlica. El nord-americà lluí un aspecte descurat, amb la seua icònica llarga barba blanca, algú que se sentia bé entre els negres i els desheretats. "Wilde era un conversador brillant i epigramista; Whitman parlava en ràfegues curtes, de tant en tant no gramaticals (...) Tot i aquestes diferències, els dos homes gaudiren de la seua companyia mútua", explica Friedman en un resum del llibre publicat recentment en *The New Republic*.

Whitman es va dirigir al futur dramaturg com a "Oscar", la qual cosa va complaure l'escriptor irlandès. Fins i tot el veterà poeta el convidà a la petita estança on escrivia, una habitació polsegosa i amb un tamboret per seure. Compartiren un vi de saüc casolà que el refinat escriptor degué empassar-se amb dificultats i parlaren de literatura, del llorejat poeta anglès Lord Tennyson, que agradava a Whitman i que Wilde reconegué admirar però considerava caduc, desconnectat del moment present. "Ets jove i ardent", li digué el poeta a Wilde. Però la tesi de Friedman és que Wilde no obtingué

A la pàgina anterior, en gran, una de les fotografies més difoses de Walt Whitman. La petita, amb la papallona, és la fotografia que el poeta nord-americà regalà a Oscar Wilde (sota aquestes ratlles) després del seu encontre.

tant una inspiració literària de la visita com ara pistes sobre com construir una carrera. “El veritable tema de conversa amb Whitman no fou la forma literària; fou sobre la manera de construir una carrera pública, amb tot el desplegament d’autoglorificació que això suposa (...) Whitman havia estat pioner en la idea que un escriptor a la recerca de fama ha de modelar-se a si mateix”, apunta Friedman. I posa com a exemple el fet que en l’edició del 1855 de *Fulles d’herba* el nom del poeta no figurava a la coberta però, en canvi, n’hi haguera un retrat en l’interior amb aquell aspecte i actitud tan desafiant. “Cap escriptor no s’havia presentat al públic d’aquesta manera, i encara menys de manera intencional”, rebla Friedman.

Com a record d’aquella trobada, Whitman regalarà a Wilde una fotografia que havia d’aparèixer en un futur llibre seu amb notes sobre viatges, la Guerra Civil que el poeta visqué ben a prop visitant hospitals o impressions sobre la literatura i la natura. Hi apareix amb una papallona al dit, un barret d’ala ampla, una camisa de coll obert i una jaqueta de punt. “Lliurant a Wilde aquella fotografia li estava mostrant que la fama com a escriptor és solament una part de la literatura. Que també calia comprometre’s amb una acció. Aquest no era l’acte d’un farsant; en la ment de Whitman cada posa era autèntica. Aquest tipus d’autenticitat –la construcció d’una imatge que fóra fidel al públic– Wilde l’havia experimentat a

una escala reduïda fent d’esteta al Magdalen College del campus d’Oxford o a les festes de Londres. Fou instructiu comprovar aquesta veritat amb una estrella literària que havia provat la seua eficàcia a escala internacional. Wilde sempre havia pensat que no hi havia res d’indecors en la recerca de la glòria. Mitjançant el lliurament a Wilde del seu retrat, Whitman li confirmava aquella intuïció”.

L’irlandès no tardà a seguir l’exemple de Whitman: una fotografia que s’havia fet poc abans de l’encontre posant amb pantalons de setí acabà sent el *logo* de les més de 140 conferències que donà als Estats Units durant més d’un any. Wilde, un escriptor encara en procés, s’havia convertit en la segona figura britànica més coneguda en aquell país per darrere de la reina Victòria.

Una trobada sexual? L’encontre d’aquells dos astres també ha donat per a interpretacions una mica menys intel·lectualitzades, per dir-ho així. En el llibre de Neil MacKenna *The secret life of Oscar Wilde* (2004) s’aposta clarament perquè ambdós compartiren llençols durant la trobada. Les paraules que Wilde, de reconeguda trajectòria homosexual, dirigí al seu amic George Ives (“encara tinc el bes de Walt Whitman als meus llavis”) ha actuat en favor d’aquesta teoria. “Oscar volia conèixer Walt Whitman, a qui ell i molts altres consideraven el més gran poeta viu d’Amèrica. La poesia de Whitman parlava del poder de l’amistat i l’amor entre els homes, sobretot entre els homes de la classe treballadora, i traspuava homoerotisme desesperadament”, aventura McKenna, que també es recolza en el testimoni de l’editor John Marshall Stoddart, present en l’encontre. “Després d’abraçar-se i presentar-se com Oscar i Walt, parlaren dels homes, de com d’insipid era l’amor de les dones”, relatà.

Una vegada consumit el vi de saüc, sembla que un prudent Stoddard els volgué deixar sols durant una hora, lapse de temps que, a instàncies de Whitman, s’allargassà. En una entrevista posterior al *Philadelphia Press*, el poeta va dir de Wilde: “Em va semblar un gran xicot. Franc, obert i viril. No entenc per què escriuen tantes burles sobre ell”.

Xavier Aliaga